

STAIR NA HÉIREANN I 100 RÉAD, ROGHA DÍOBH PLEAN CEACHTA RANG 5 AGUS 6

Siogairlín Salamandair c.1588

Féach go cúramach ar an réad seo.

An bhfaca tú ainmhí den sórt seo ag rith thart ar an urlár nó ag teacht amach as faoi chloch anseo in Éirinn? Ní dócha é. Dá bhrí sin, insíonn sé sin dúinn láithreach gur dócha nach ndearnadh anseo é. Ní laghairt é cé go bhfuil cuma laghairte air.

Is salamandar é agus is é atá sa difríocht is mó dá bhfuil ann idir é agus laghairt ná gur reptíl é laghairt agus bíonn siad ar a suaimhneas i ndálaí teo tirime ach is amfaibiach é salamandar agus bíonn siad in ann maireachtáil ar an talamh agus in uisce.

As an Spáinn a tháinig an salamandar seo ach tháinig sé go Contae Aontroma sa bhliain 1588. Is siogairlín é, is é sin le rá, réad a chrochann ó mhuinge nó ó bhráisléad. Ní gnáthshiogairlín, é áfach, mar go bhfuil sé déanta as ór agus as rúbíní. Ba impireacht mhór í an Spáinn an tráth sin agus ór as Meiriceá Theas, agus rúbíní as deisceart na hÁise, a bheadh ann.

Is fíor-ainmhí é salamandar ach is neach miotasach é freisin. Is minic a neadaíonn salamandair iad féin idir lomáin fhuara thaise a bhíonn carntha lasmuigh de thithe. Nuair a tugadh na lomáin sin isteach chun tine a dhéanamh, léim siad amach chun éalú nuair a lasadh an tine.

Thug daoine sin faoi deara agus thosaigh siad ag ceapadh go raibh cumhachtaí draíochta acu a d'fhág go raibh siad in ann teacht slán as tine agus tine a mhúchadh fiú amháin. Le fírinne, ar ndóigh, níorbh é a bhí ag tarlú ach na salamandair ag iarraidh éalú nuair a thuig siad go raibh siad ar tí a bheith cócairáilte!

Is dócha go raibh an duine a chaith an salamandar seo ag súil go gcuirfeadh an draíocht sin ar fad an t-ádh air. Ach níor chuir.

Tá sé chóir a bheith cinnte gur cailleadh é sa longbhriseadh agus is cinnte gur fear a bheadh ann. Ba é ainm na loinge an Girona agus ba chuid de loingeas ollmhór 130 long í ar a dtugtar Armáid na Spáinne. Pilib II, Rí na Spáinne, a chuir an loingeas sin amach chun an ruaig a chur ar an mBanríon Eilís agus, is dócha, rialtóir Caitliceach a cheapadh ina hionad.

Ach ní raibh cóir ghaoithe leo agus cé nach raibh loingear Shasana chomh mór le loingear s'acusan bhí a gcuid long níos lú, níos gasta agus níos éasca lena n-ionramháil. Ní raibh de rogha ag an armáid ach cúlú agus ba é a bhí sa bhealach abhaile ba léire ná bealach thart ar chóstaí thuaidh agus thiar na hÉireann.

Bíonn na cóstaí sin contúirteach ar na laethanta is fearr a bhíonn ann. Tá an tAigéan Atlantach ag slaparnach agus ag broideadh agus ag réabadh agus ag bualadh in aghaidh na talún leis na milliúin bliain rud a chruthaigh tírdhreach ina bhfuil carraigeacha agus aillte atá contúirteach do longa a thagann róchóngarach don chladach.

Tháinig stoirm agus chuaigh 26 long ar a laghad go tóin poill. Bhí os cionn 1,000 duine ar bord an Girona nuair a bhuail sí na carraigeacha amach ó chósta Aontroma. Gnáthshaighdiúirí agus gnáthmhairnéalaigh a bhí sa chuid is mó de na daoine a cailleadh agus daoine a bhí iontu nach samhlódh riamh go mbeadh siogairlín de chineál an tsalamandair seo acu.

Táimid den tuairim anois gur tháinig roinnt daoine slán ón longbhriseadh. Ach, mar a tharla, ní raibh siad níos sábháilte ar an tír mór nár mar a bhí siad ar an bhfarraige. Fuarthas scéala ón rialtas i Sasana go raibh an tóir le cur ar na marthanóirí go léir agus go raibh siad le marú.

Chaill an siogairlín beag seo cuid dá rúibíní sa rí rá agus sa ruaille buaille a bhí ann nuair a tharla an stoirm. Ach, ar bhealach éigin, tháinig sé slán agus thángthas air sa smionagar ag láthair an longbhriste tamall ina dhiaidh sin. B'fhéidir gur fíoramfaibiach a bhí i gceist leis an Salamandar agus taithí maith aige ar ghluaiseacht ón bhfarraige go dtí an talamh. B'fhéidir nár bhain a chumhachtaí draíochta le tine ar chor ar bith agus gur bhain siad leis an ngaoth, le carraigeacha agus leis na tonnta.